

Buletin lunar
al CNPF – luna
septembrie, 2018

2

Mii de moldoveni
supraviețuiesc
cu salarii mici

3

Veaceslav Ioniță:
Evenimentele economice
care au marcat
anul 2018

4

Economia Moldovei are un trend pozitiv de dezvoltare

De doi ani consecutiv, economia Moldovei are un trend pozitiv de dezvoltare, a declarat ministrul Economiei și Infrastructurii, Chiril Gaburici, care a prezentat luni bilanțul de activitate al ministerului în anul 2018. Potrivit reporterului agenției INFOTAG, ministrul a spus că, la finele trimestrului trei, creșterea PIB-ului a fost de 4%.

Enumerând proiectele realizate în anul curent, ministrul s-a referit la programul “Drumuri bune pentru Moldova”, în cadrul căruia au fost reparate 1,6 mii de kilometri de drumuri în mediul rural.

“Pentru anul viitor planificăm extinderea acestui program, care va face posibilă repararea și reabilitarea deja a 2,6 mii kilometri de drumuri”, a spus ministrul.

El a menționat rolul pozitiv și contribuția Zonelor Economice Libere (ZEL) la dezvoltarea economiei moldovenești, rezidenții acestora deschizând în acest an 3,2 mii de locuri de muncă, iar numărul total al acestora se apropie de 14 mii.

“În 2019, rezidenții ZEL au investit aproximativ 45 mil. USD, iar volumul total al investițiilor în zone a ajuns la 391 mil. USD”, a spus ministrul.

Referindu-se la indicatorii în creștere a exporturilor și importurilor, Gaburici a constatat că, în prezent, 70% din totalul exporturilor moldovenești revin țărilor UE, fapt facilitat de Acordul de liber schimb între Moldova și UE.

“În prezent, purtăm negocieri cu China pentru a semna în viitorul apropiat un acord de comerț liber, ceea ce va spori dinamica comerțului reciproc”, a spus ministrul, subliniind cooperarea activă în 2018 cu Emiratele Arabe Unite, SUA și Belarus.

Ministrul a menționat că proiectul gazoductului Unghești-Chișinău este important pentru securitatea energetică a Republicii Moldova, iar punerea în funcțiune a acestuia va oferi țării o alternativă la importul de gaze naturale.

“Vom avea, în sfârșit, o alternativă și vom putea negocia achizițiile de gaze la un preț mai favorabil pentru populație și pentru sectorul industrial”, a spus ministrul.

Un proiect prioritar pentru economie în anul 2018 a fost și proiectul legat de construcția complexului multifuncțional “Arena Chișinău”, care va fi dat în exploatare la 14 octombrie 2019.

“Mingea se află acum pe terenul partenerului privat, care desfășoară zi și noapte lucrări de construcții pentru a finisa obiectul la timp”, a menționat ministrul.

ISSN 1857-1212

Curs valutar
19.12.2018

Valuta	Rata	Cursul
USD	1	17.2236
EUR	1	19.6229
UAH	1	0.6216
RON	1	4.2152
RUB	1	0.2600

Spre atenția cititorilor!

Ziarul „Capital Market” poate fi procurat în următoarele ghișee raionale ale „MOLD-PRESA”

Bălți: №132; 133; 156
Comrat: №169
Cahul: №170
Orhei: №150
Hâncești: №161
Soroca: №223

În afară de aceasta, oricare număr al ziarului sau copia acestuia pot fi procurate la sediul redacției „Capital Market” pe adresa: mun. Chișinău, str. V. Alecsandri, 115.

CAPITAL Market

ÎN ATENȚIA SOCIETĂȚILOR PE ACȚIUNI!

Recepționarea anunțurilor și rapoartelor anuale se efectuează la adresa:
ziarulcm@gmail.com
tel.: 022 22-12-87;
fax: 022 22-05-03

Moldpresa®
Tu alegi, noi difuzăm!

În atenția companiilor – entități de interes public!

Operatorul mecanismului oficial de stocare a informațiilor, întreprinderea de stat ziarul Capital Market, informează că mecanismul propriu-zis de acumulare a datelor este funcțional la adresa: <http://emitent-msi.market.md>.

Detalii la tel.:
022 221287, 022 229445

Abonează-te!

Abonează-te la Ziarul Capital Market

în toate oficiile “Poșta Moldovei” din țară

sau la distribuitorii noștri:

Moldpresa (022) 222221

Press Inform-Curier (022) 237187

Agencia “Ediții Periodice” (022) 233740

Comisia Națională a Pieței Financiare

BULETIN LUNAR • 9 • 2018

PIAȚA DE CAPITAL

PIAȚA PRIMARĂ

În luna septembrie 2018, în Registrul de stat al valorilor mobiliare, a fost înregistrată o emisiune efectuată la înființarea societății pe acțiuni în valoare de 0,02 mil. lei, reflectată în *Tabelul nr. 1*.

Volumul emisiunilor de acțiuni în luna septembrie 2018 s-a micșorat cu 1,98 mil. lei sau cu 99% comparativ cu aceeași lună a anului precedent (*Diagrama nr. 1*).

În ianuarie-septembrie 2018, au fost înregistrate 23 emisiuni de valori mobiliare în valoare totală de 468,92 mil. lei, ceea ce constituie o creștere cu 240,45 mil. lei sau de circa 2 ori comparativ cu aceeași perioadă a anului 2017.

Evoluția numărului și a volumului emisiunilor de valori mobiliare în ianuarie-septembrie 2014–2018 este reflectată în *Diagrama nr. 2* și *Diagrama nr. 3*.

În ianuarie-septembrie 2018, fluxul de investiții străine a constituit 17,29 mil. lei sau 3,69% din totalul emisiunilor de acțiuni.

Totodată, volumul investițiilor străine înregistrat în ianuarie-septembrie 2018 s-a micșorat cu 30,93 mil. lei sau cu 64,14% față de aceeași perioadă a anului precedent (*Diagrama nr. 4*).

TRANZACȚII EFECTUATE PE PIAȚA SECUNDARĂ

În luna septembrie 2018, pe piața secundară au fost efectuate 376 tranzacții cu valori mobiliare corporative în volum de 289,55 mil. lei raportate la 7,47 mil. valori mobiliare.

Evoluția tranzacțiilor pe piața secundară în perioada ianuarie-septembrie 2018 este prezentată în *Diagrama nr. 5*.

În ianuarie-septembrie 2018, pe piața secundară au fost efectuate 5508 tranzacții în volum de 3 445,14 mil. lei, volumul acestora înregistrând o creștere cu 3 062,06 mil. lei sau de circa 9 ori față de perioada ianuarie-septembrie a anului precedent (*Tabelul nr. 2*).

Ponderele tranzacțiilor înregistrate pe piața secundară în septembrie 2018 după volumul tranzacțiilor și după numărul acestora este reflectată în *Diagrama nr. 6* și *Diagrama nr. 7*.

Totodată, în luna septembrie 2018, pe piața secundară nu au fost aprobate prospecte ale ofertei de preluare benevolă a acțiunilor.

TRANZACȚII EFECTUATE PE PIAȚA REGLEMENTATĂ

În luna septembrie 2018, pe piața reglementată au fost efectuate 16 tranzacții în volum de 15,55 mil. lei raportate la 0,15 mil. valori mobiliare.

Potrivit structurii tranzacțiilor efectuate pe piața reglementată, în luna septembrie 2018, ponderea maximă după volum revine tranzacțiilor de vânzare-cumpărare cu acțiunile emise de 6 emitenți care constituie 14,22 mil. lei sau 91,45% din volumul total al tranzacțiilor efectuate pe piața reglementată. Totodată, au fost efectuate două tranzacții ca urmare a licitației cu strigare (Pachet unic), care constituie 1,26 mil. lei sau 8,10% și, respectiv, alte tranzacții care au constituit 0,07 mil. lei sau 0,45% din volumul total al tranzacțiilor efectuate pe piața reglementată (*Diagrama nr. 8*).

TRANZACȚII EFECTUATE ÎN CADRUL SISTEMULUI MULTILATERAL DE TRANZACȚIONARE (MTF)

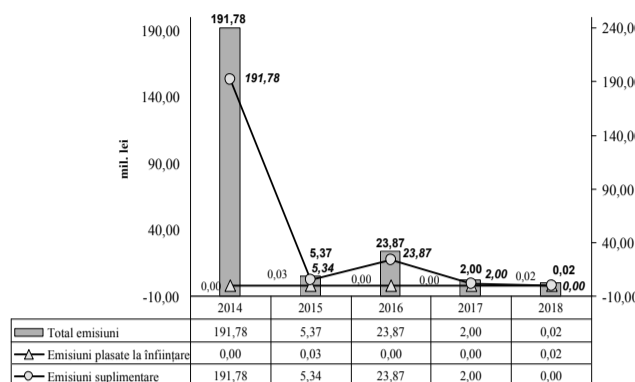
În luna septembrie 2018, în cadrul sistemului multilateral de tranzacționare (MTF) au fost efectuate 10 tranzacții de cumpărare-vânzare cu acțiunile emise de 6 emitenți în volum de 4,91 mil. lei raportate la 0,78 mil. valori mobiliare.

TRANZACȚII EFECTUATE ÎN AFARA PIAȚEI REGLEMENTATE SAU MTF

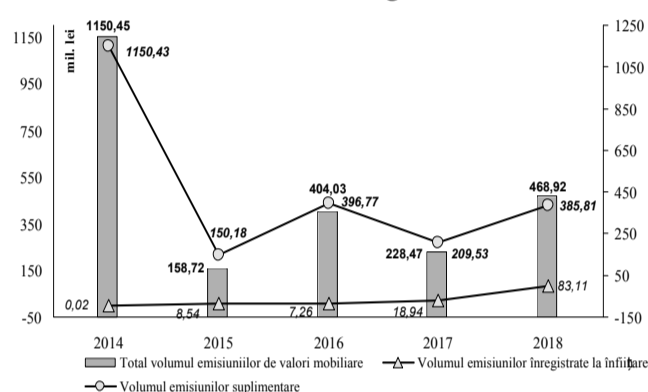
Conform rapoartelor prezentate de către entități, în luna septembrie 2018, în afara pieței reglementate sau MTF, au fost efectuate 350 tranzacții în volum de 269,09 mil. lei raportate la 6,54 mil. unități de valori mobiliare.

Comisia Națională a Pieței Financiare:
MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 77,
tel. (37 322) 859 401, www.cnpf.md
Direcția generală dezvoltare instituțională și relații externe:
tel. (37 322) 859 430

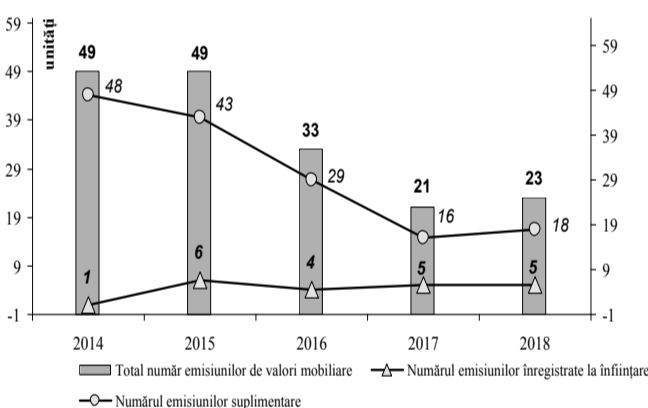
Diagrama nr. 1 Volumul emisiunilor de acțiuni în septembrie 2014–2018

Diagrama nr. 2 Volumul emisiunilor de valori mobiliare în ianuarie–august 2014–2018

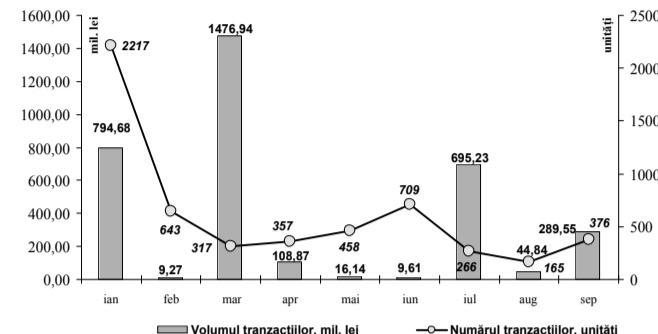
Diagrama nr. 3 Numărul emisiunilor de valori mobiliare în ianuarie–august 2014–2018

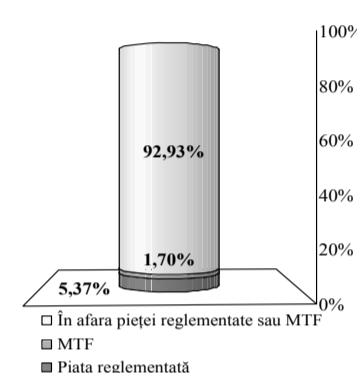
Diagrama nr. 4 Volumul investițiilor străine în ianuarie–septembrie 2014–2018

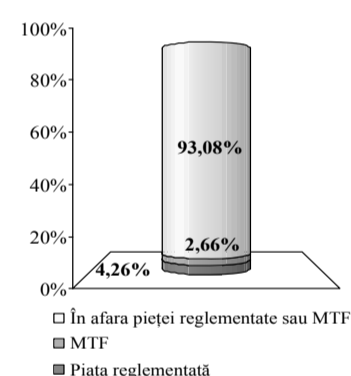
Diagrama nr. 5 Evoluția lunară a tranzacțiilor pe piața secundară, în ianuarie–august 2018

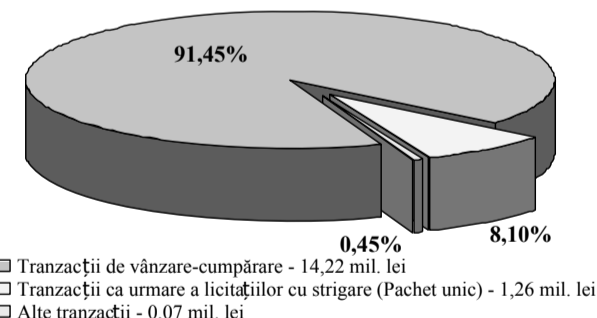
Diagrama nr. 6 Structura tranzacțiilor pe piața secundară, august 2018 (după volumul tranzacțiilor)

Diagrama nr. 7 Structura tranzacțiilor pe piața secundară, august 2018 (după numărul tranzacțiilor)

Diagrama nr. 8 Structura tranzacțiilor efectuate pe piața reglementată în luna august 2018

Tabelul nr. 1 Emisiunile de valori mobiliare înregistrate în Registrul de stat al valorilor mobiliare în septembrie 2018

Denumirea emitentului	Codul ISIN al valorilor mobiliare	Suma emisiunii, lei	Numărul de valori mobiliare plasate, unități	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Prețul de plasare a unei valori mobiliare, lei
Emisiuni de acțiuni plasate la înființarea societății pe acțiuni					
STYLE DESIGN COMPANY SA	MD14SDCO1002	20 000	100	200	200
Total		20 000			

Tabelul nr. 2 Indicatorii privind volumele tranzacțiilor cu valori mobiliare corporative înregistrate în ianuarie–septembrie 2017–2018

Ianuarie – septembrie	Piața reglementată		Sistemul multilateral de tranzacționare (MTF)		Tranzacții în afara pieței reglementate sau MTF		Total piața secundară	
	unități	mil. lei	unități	mil. lei	unități	mil. lei	unități	mil. lei
2017	265	92,60	73	2,92	18 850	287,56	19 188	383,08
2018	245	1 441,50	70	44,88	5 193	1 958,76	5 508	3 445,14

Mii de moldoveni supraviețuiesc cu salarii mici

Republica Moldova rămâne cea mai săracă țară din Europa deși avantajează companiile, prin forța de lucru ieftină, complică viețile a mii de persoane care supraviețuiesc cu câteva sute de euro pe lună, constată Barometrul Opiniei Publice.

Populația rămâne preponderent nesatisfăcută de ceea ce face conducerea țării în mai multe domenii. Aspectele care trezesc cea mai mare insatisfacție din partea populației sunt: salariile (55,4% nu sunt deloc mulțumiți și 31,8% nu sunt prea mulțumiți), combaterea corupției (54,1% și, respectiv, 31,2%), nivelul de trai (46,4% și 38,6%), pensiile (61,9% și 24,8%) și starea locurilor de muncă (46,4% și 35,4%). O părere mai bună s-a înregistrat în cazul domeniilor, precum învățământul, cultura și asistența medicală, (în cazul acestor domenii 20% și mai mult au spus că sunt suficienți de mulțumiți și foarte mulțumiți de starea de lucruri, cu toate că, totuși, majoritatea respondenților au avut o părere negativă despre starea de lucruri în aceste domenii).

Ultimele date ale Biroului Național de Statistică relevă că salariul mediu lunar nominal brut, plătit în trimestrul trei din anul 2018 în R. Moldova, a constituit 6507,3 lei, cu 12% mai mult decât în aceeași perioadă a anului trecut.

În sfera bugetară, câștigul salarial mediu lunar a fost de 5624,8 lei, cu 12,7% mai mult față de trimestrul trei din 2017, iar în sectorul economic – de 6845,1 lei, cu 11,6% mai mult în comparație cu perioada similară din anul trecut.

Cel mai bine remunerați angajații din R. Moldova rămân cei din domeniul informației și comunicații – 14228 de lei lunar, urmați de cei din domeniul activităților financiare și de asigurări – 11976, dar și de cei care se ocupă de producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – 11318 lei.

Cel mai prost plătiți sunt angajații din domeniul artei, activității de recreere și de agrement care ridică un salariu de patru ori mai mic decât angajații din comunicații – numai 3529 de lei lunar. Datele oficiale mai arată că un profesor a ridicat, în trimestrul trei, în medie 5263 de lei pe lună, iar un medic – 6096 de lei.

Cea mai mare parte a populației este de părere că direcția în care merg lucrurile în Republica Moldova este una greșită (72,7%). Ponderea persoanelor care au o asemenea părere a crescut cu aproximativ 2 p.p. față de cercetarea efectuată în primăvara anului 2018.

APROAPE JUMĂTATE DIN POPULAȚIA OCUPATĂ ESTE ANGAJATĂ ÎN AGRICULTURĂ

În ceea ce privește piața forței de muncă, potrivit datelor statistice, în trimestrul trei rata șomajului a constituit 2,2%, fiind mai mică față de trimestrul III 2017 (3,4%). Populația economic activă a Republicii Moldova (populația ocupată plus șomerii) a constituit 1407,7 mii persoane, fiind în creștere cu 7,6% față de trimestrul III 2017 (1308,7 mii).

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași categorie de vârstă) a fost de 46,2% în trimestrul trei (în 2017 – 42,4%). Rata de ocupare a bărbaților (48,5%) a fost mai înaltă în comparație cu cea a femeilor (44,1%). În distribuția pe medii de reședință acest indicator a avut valoarea de 48,7% în mediul rural și 42,9% în mediul urban. Rata de ocupare a populației în vârstă de

muncă (16-58 pentru femei/62 ani și 8 luni pentru bărbați) a fost de 52,5%, a populației în vârstă de 15-64 ani – 50,4%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a înregistrat valoarea de 32,5%.

Din distribuția persoanelor ocupate pe activități economice rezultă că în sectorul agricol au activat 556,0 mii persoane sau 40,4% din totalul persoanelor ocupate (în 2017 – 444,7 mii și, respectiv, 35,2%). Din rândul acestora, 51 la sută (sau 20,6% din total ocupare) o constituie persoanele ocupate cu producerea produselor agricole în exclusivitate pentru consumul propriu.

În activitățile non-agricole au fost ocupate 821,3 mii persoane, fiind în creștere cu 0,2% față de trimestrul III 2017. Ponderea persoanelor ocupate în industrie a constituit 10,9% (în 2017 – 10,7%), iar în construcții 5,9% (în 2017 – 5,4%). Numărul persoanelor ocupate în industrie (150,2 mii) a fost în creștere față de nivelul trimestrului respectiv al anului trecut cu 11,5%, iar în construcții a constituit 81,3 mii, crescând cu 19,1% față de 2017. În sectorul servicii au activat 589,8 mii sau 42,8% din totalul persoanelor ocupate (în 2017 – 48,8%), numărul acestora micșorându-se cu 4,3% față de trimestrul III 2017.

În repartizarea după forme de proprietate, 79,0% din populația ocupată a activat în sectorul privat și 21,0% – în sectorul public.

Adrian Lupușor de la Expert Grup susține că în orice economie, creșterea investițiilor în capitalul fix nu este durabilă, dacă nu este însoțită și de investiții în capitalul uman. În acest sens, sunt necesare reforme structurale profunde, în special, în sectoarele educaționale vocaționale și terțiare, în vederea sporirii eficienței investițiilor publice și private în aceste domenii și pentru ancorarea mai bună a ofertei educaționale cu cererea pentru forța de muncă din partea sectorului real.

ECONOMIA MOLDOVEI ARATĂ BINE ÎN STATISTICI, DAR POPULAȚIA RĂMÂNE NEMULȚUMITĂ

Economia Republicii Moldova este fragilă și înregistrează creșteri sub potențial, iar acest lucru nu este susținut de populație prin creșteri salariale și locuri de muncă. În primul semestru al anului 2018, produsul intern brut a crescut cu 4,5% și a însumat 81,8 miliarde lei. Cea mai semnificativă influență asupra creșterii PIB a avut valoarea adăugată brută creată în comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transport și depozitare, hoteluri și restaurante; industrie; construcții; domeniul IT și al comunicațiilor, tranzacțiilor imobiliare.

Victor URSU

Telefonul de încredere

Telefonul de încredere a fost creat în scopul conlucrării mai eficiente cu societatea civilă în direcția prevenirii cauzelor de abuz în serviciu comise anterior sau în prezent de către angajații Comisiei Naționale a Pieței Financiare, precum și de către participanții profesioniști la piața valorilor mobiliare, la piața asigurărilor și sectorul plasamente colective și microfinanțare. Examinarea mesajelor și luarea măsurilor, în conformitate cu Legislația Republicii Moldova, sunt garantate.

Telefonul de încredere: (+373 22) 859-405. E-mail: info@cnpf.md

Moldova poate fi un excelent punct de tranzit pentru turiștii din Belarus care doresc să viziteze Odesa

În cadrul conferinței de presă dedicată rezultatelor turneului de informare din Moldova organizat pentru delegația belarusă, ambasadorul Belarusului în Moldova, Serghei Ciciuc, a menționat că zborul Minsk-Chișinău, lansat pe 30 noiembrie, a deschis noi oportunități.

“Oamenii de afaceri nu vor circula cu mașina, mai ales din cauza legii marțiale din Ucraina. Prin urmare, deschiderea zborului este principala condiție pentru dezvoltarea afacerilor bilaterale”, a subliniat ambasadorul, menționând că, costul unui bilet poate fi comparat cu prețul unei călătorii de clasa a II-a cu trenul.

În context, directorul general al Agenției de Investiții, Rodica Verbeniuc, a subliniat importanța menținerii turiștilor de tranzit din Belarus timp de câteva zile în țara noastră. Pentru aceasta, potrivit ei, partea moldovenească trebuie să-și facă “temele” pentru a pregăti infrastructura, ghidurile și programele electronice pentru turiști. În special, se va dezvolta ideea unei “case rurale moldovenești”, unde oaspeții se pot bucura pe deplin de ospitalitatea moldovenească și pot încerca bucătăria tradițională.

InfoMarket

Moldova și Belarus planifică proiecte de producție comune pentru vânzarea acestor mărfuri pe piețele din UE și Rusia

În cadrul conferinței de presă dedicată rezultatelor turneului de informare în Moldova organizat pentru delegația belarusă, ambasadorul Belarusului în Moldova, Serghei Ciciuc, a menționat că țările noastre dezvoltă proiecte interguvernamentale: producția de tractoare și troleibuze.

De asemenea, sunt în curs de desfășurare negocierile pentru producerea de autobuze, troleibuze electrice și alte echipamente. Potrivit ambasadorului, părțile lucrează asupra modernizării ascensoarelor din Chișinău, asupra lansării proiectelor de reparație a drumurilor și a proiectelor din agricultură.

Recent, Belarus și Moldova au început producția în comun a divinului “Belyi Aist” pentru export în Rusia. În context, Serghei Ciciuc a subliniat că Belarus este în continuare principalul consumator al vinurilor și divinurilor moldovenești. “Importăm 1/3 din acest produs. O altă treime merge pe piața UE, iar restul pleacă în alte țări”, a menționat ambasadorul.

Scopul principal urmărit de autoritățile Republicii Moldova și Belarusului, după cum spunea Serghei Ciciuc, este accesul pe piețele externe. El a dat un exemplu: dacă Belarus vinde autobuze și camioane în UE, taxa este de 22%, iar dacă produce aceste mărfuri în Moldova, atunci comerțul fără taxe vamale se datorează Acordului de asociere și DCEFTA.

Localizarea, adică participarea Moldovei în procesul de producție belarusă, este treptat în creștere. Astfel, potrivit ambasadorului Belarusului, de exemplu, în producția de troleibuze pe curs autonom, participarea părții moldovenești se ridică la aproape 40%. În acest sens, părțile iau în considerare posibilitatea creșterii producției comune pentru a facilita comerțul cu UE și Rusia.

InfoMarket

CAPITAL Market

Publicație bilingvă a CNPF

INDICE DE ABONAMENT:
Moldpres: 67770. Poșta Moldovei: PM21700
EDITOR: CAPITAL MARKET Î.S.
Nr. de înregistrare:
1003600114204, 27 octombrie 2003
FONDATOR: COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:
Președinte: Nina DOSCA,
Elena VASILACHE, Mihai DORUC,
Ramona NICULCEA, Alexandru CHIRTOCA.
REDACTOR-ȘEF:
Ghenadie TUDOREANU
Tel.: /373 22/ 229-445
REDACTOR:
Lilija ALCĂZĂ
SPECIALIST RELAȚII PUBLICE:
Boris ERUȘEVȘCHI

Recepționarea anunțurilor și rapoartelor anuale: ziarulcm@gmail.com
TEL.: /373 22/ 22-12-87, 22-77-58
FAX: /373 22/ 22-05-03
ADRESA REDACȚIEI:
Str. Vasile Alecsandri, 115
(Colț cu bd. Ștefan cel Mare)

Cod IBAN: MD69VI00002249111050MDL
BC “Victoriabank”, SA, fil. 11, Chișinău,
BIC VICBMD2X883

În ziar au fost utilizate știrile agenției «Moldpres» și «InfoMarket»
Articolele marcate cu semnul ■ reprezintă publicitate.
Orice articol publicat în “Capital Market” reflectă punctul de vedere al semnatarului, care nu neapărat coincide cu cel al redacției. Republicarea textelor și imaginilor se permite doar cu acordul scris al publicației.

Tipar: Tipografia “Edit Tipar Grup” SRL

Veaceslav Ioniță: Evenimentele economice care au marcat anul 2018

Interviu oferit ziarului "Capital Market" de către economistul Veaceslav Ioniță, expert al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”

– Care au fost evenimentele care au marcat anul economic 2018?

– Anul 2018 a fost marcat de numeroase evenimente. Multe dintre acestea au schimbat evoluția și principiile de guvernare. În primul rând, este vorba de exporturi. După recordul din 2014, criza a dus la o scădere a exporturilor în 2015 și 2016, iar în 2017 și 2018 am avut o recuperare și chiar o creștere puternică. În prima jumătate a acestui an, acestea au înregistrat o dinamică foarte bună. Ce-i drept, în a doua jumătate a anului, lucrurile puțin s-au temperat, totuși nu am avut în acest an exporturi de 3 miliarde dolari SUA, cum prognozăm anterior, dar s-au apropiat de această cifră și au constituit 2,8-2,9 miliarde dolari.

Exporturile au crescut ca urmare a sporirii livrărilor pe piața UE, care au contribuit la majorarea acestora cu 70 la sută. Când vorbim de UE avem în vedere, în primul rând, trei țări, România, Germania și Italia, care au asigurat cea mai mare creștere a exporturilor.

În al doilea rând, este vorba despre industria automotive și agricultură. Avem performanțe extraordinare în producerea subsansamburilor pentru mașini. Zece ani în urmă această ramură nu exista, iar acum s-a transformat în cel mai mare și dinamic domeniu, cu exporturi de peste 400 milioane de dolari SUA, anul acesta. În industria automotive au fost investite peste 200 milioane de dolari și au fost create peste 15 mii locuri de muncă. Este o istorie de succes.

Republica Moldova și-a dublat exporturile de grâu, porumb și floarea soarelui, care au depășit jumătate de miliard de dolari. Spre comparație, vinuri exportăm de trei ori mai puțin.

– Și care este cel de-al treilea factor care a marcat economia în anul 2018?

– După trei-patru ani de intervenții a BNM în sistemul bancar, anul acesta avem două lucruri despre care nu s-a vorbit. Pentru prima dată s-au redus creditele dubioase și compromise. Ce înseamnă aceasta? După jaful bancar, Banca Națională a început să monitorizeze, să evalueze și să depisteze creditele proaste din bănci. S-a constatat că la sfârșitul anului 2017 aveam credite dubioase și compromise în sumă de aproape 4,2 miliarde lei. Acestea creșteau pe fondul scăderii creditării. S-a creat situația în care datornicii inveterați rămăneau în bănci, iar companiile noi care ar dori să se împrumute nu veneau. Creditele dubioase și compromise s-au redus în zece luni 2018 cu aproape 1 miliard de lei. Creditele de consum, ipotecare și creditele pentru agricultură sunt cele mai calitative.

Un alt fapt este că în ultimii trei ani, creditarea economiei a scăzut continuu, de la 47 miliarde lei, recordul care l-am avut în octombrie 2014, a coborât la 32 miliarde lei, în februarie 2018. Creditarea s-a diminuat urmare a reducerii finanțării contractate de persoanele juridice, în contrast cu creșterile în cazul persoanelor fizice. Explicația este foarte simplă, dacă în cazul persoanelor juridice creditele neperformante ajungeau la 40 la sută, în cazul persoanelor fizice era la nivel de 3 la sută. Băncile în prezent se concentrează pe persoanele fizice și

aceasta este corect, te concentrezi pe acei care sunt buni platnici. Lucrurile se schimbă după ce ieși din criză. Doar în șapte luni am avut o creștere a portofoliului de credite în sistemul bancar de 3 miliarde lei, ceea ce este foarte mult.

– Ați afirmat că o altă performanță a fost generată mai mult de o problemă. Ce aveți în vedere?

– Orice problemă este o provocare. E și cazul la care mă voi referi. Al doilea an consecutiv avem o îmbunătățire a tot ce înseamnă administrarea fiscală. Ce am în vedere? Din lipsa finanțării externe, autoritățile au fost nevoite să se concentreze pe tot ce înseamnă resurse interne. În anul 2017 veniturile au fost cu 2,6 miliarde lei mai mari decât cele planificate. Al doilea an când se întâmplă lucrul acesta este 2018. Repet, este rezultatul unei crize legate de ruperea relațiilor cu partenerii externi.

Cred că criza în relațiile cu partenerii externi a forțat autoritățile noastre să facă ordine în tot ceea ce înseamnă administrarea fiscală. Anul acesta avem o creștere a încasărilor la fisc pe toate dimensiunile, atât la consum, TVA, accize, cât și la asigurările sociale. Întrebarea este, cum s-a obținut aceasta? În primul rând, s-a majorat salariul minim pe economie, ca urmare, agenții economici au fost obligați să plătească salarii cel puțin la nivelul acestuia. Respectiv, au crescut contribuțiile sociale. Pe de altă parte, s-a intensificat lupta cu „salariul în plic”. Sondajele realizate de IDIS „Viitorul” arată o scădere destul de puternică a celor care primesc salariul parțial „în plic”. Anul trecut 70 mii de persoane au spus că primesc parțial salariul „în plic”, anul acesta – 40 de mii. Repet, parțial, deci o parte din salariu nu este contabilizat, pentru că numărul celor care lucrează „la negru” a rămas la nivelul de 100 de mii.

– Ministerul Finanțelor a anunțat că după nouă luni veniturile la buget depășesc cheltuielile. Să înțelegem că avem excedent?

– Nu, nu avem excedent. La sfârșitul de an bugetul se va echilibra. Când s-a făcut construcția bugetară pen-

tru acest an s-a mizat foarte mult pe împrumuturile externe și granturi. La capitolul granturi, inițial au fost planificate 2,8 miliarde lei. IDIS „Viitorul” a spus că vor fi primite 900 milioane de lei. Cel mai probabil nu vom reuși să primim nici 500 de milioane. Guvernul și-a revizuit estimările la capitolul finanțarea externă de la 2,8 miliarde la 1,8 miliarde. Cred că nu va fi nici jumătate de miliard.

Doi. Guvernul a planificat că va avea finanțare externă sub formă de împrumut. 2018 este poate primul an când Guvernul nu reușește să contracteze împrumuturi. Întrebarea mea este: el nu reușește sau nu dorește? Sunt înclinat să cred că nu dorește.

– De ce nu dorește?

– Conjunctura internă este destul de favorabilă. Băncile au un surplus de lichidități de peste 14 miliarde lei. Nu veți găsi o țară în Europa cu un astfel de exces de lichidități. În această situație sau asumat, sau intuitiv, mai curând intuitiv, Guvernul a decis să nu se împrumute pe piața externă, ci pe cea internă. Recomandarea noastră a fost că în 2018 se poate foarte relaxat de împrumutat de pe piața internă 3,5-4 miliarde lei. Și în al doilea rând, când te împrumuti pe piața internă, nu ai angajamentele pe care ți le asumi când ieși un împrumut extern.

– Cum stăm la capitolul reforme structurale, despre care se vorbește ani de zile?

– Cea mai mare a fost reforma sistemului de pensionare. Un prim-ministru, lider de partid, care se gândește la rezultate electorale, niciodată nu ar fi făcut reforma sistemului de pensionare. Să ne amintim că a fost majorată vârsta de pensionare, care a afectat mii de persoane, a fost modificată metoda de indexare. Majorând vârsta de pensionare, Guvernul aduce sistemul de pensionare la noile realități economice. Dacă înainte, după ce ieșea la pensie, omul trăia în medie vreo 13 ani, acum se apropie la 20 de ani. Creșterea vârstei de pensionare, din punct de vedere economic și rațional, social și a condițiilor noi este una corectă. Alta este că nimeni nu și-a asumat-o politic.

A doua reformă care este politic și mai sensibilă este reforma administrativ-teritorială. Avem în prezent o situație foarte proastă. Numărul populației era de 3 milioane și ceva, iar numărul de biroucași ai Guvernului în teritoriu era de 15 mii, acum populația a coborât la aproape 2 milioane, în timp ce numărul biroucașilor este de 25 de mii. Avem o scădere a populației, naturală și ca urmare a migrației, iar numărul de biroucași practic s-a dublat. Și atunci Guvernul trebuie să facă, în primul rând, reforma serviciilor sale. Și Guvernul a început cu reforma serviciilor desconcentrate. Și alta, avem circa 300 de primării, cărora dacă le-ai lăsați toți banii adunați din teritoriu, nu ar fi în stare să-și asigure existența. Dacă excludem subvențiile acordate de la stat, avem primării care cheltuiesc pe cap de locuitor de 16 ori mai puțin decât altele. Așadar, un moldovean primește de la primărie servicii (drumuri, apă, canalizare etc.) de 16 ori mai puțin decât alt moldovean care a avut norocul să se nască în alt oraș. Este o discrepanță mai mare decât dintre Republica Moldova și Germania. Și atunci ne întrebăm de ce fug oamenii? Pentru că nu ai făcut ordine în administrare, dai banii aiurea, ai un sistem prost de tot. Iar diferența între unele primării este de 30-40 ori. Și atunci aceasta este o problemă enormă. Cea mai mare problemă a Republicii Moldova este discrepanța regională.

PIB-ul pe cap de locuitor, după paritatea de cumpărare, este de circa 4 mii de dolari, în Chișinău acest indicator este de 12 mii de dolari, iar în regiunile Nord, Sud și Centru e puțin peste 2 mii de dolari. Și cu fiecare an această diferență se adâncește.

Dacă nu se rezolvă problema cu organizarea administrativă corectă, dacă nu te gândești ce faci cu zonele acestea, vom transforma țara într-un singur oraș.

– O revelație a anului 2018 este piața financiară nebancaară. Cum explicați evoluția acesteia?

– Criza bancară din 2014 a impulsionat sectorul financiar nebancaară. Astfel, în 2013 sectorul nebancaară reprezenta 11 la sută din totalul de

finanțare. Portofoliul de credite al băncilor era de 35 miliarde lei, iar cel nebancaară 2,7 miliarde. Odată cu criza din sistemul bancar s-a produs o ascensiune a pieței financiare nebancaară, care a ajuns la finanțări de 6,7 miliarde lei, iar anul acesta va fi de 8,3 miliarde lei. Deci, avem o triplare a finanțărilor acordate de sectorul nebancaară.

Astăzi avem un sector nebancaară care a ajuns la o cotă de 24 la sută de la 11,6 la sută în 2013. Fiecare al patrulea leu acordat sub formă de credit este oferit de către o companie nebancaară. Am în vedere companiile de microfinanțare, asociațiile de economii și împrumut și companiile de leasing.

Pentru prima dată avem o ofertă publică de acțiuni. Ce înseamnă aceasta? O companie privată a decis să devină una publică, ceea ce nu înseamnă întreprindere de stat, ci una transparentă, acțiunile căreia pot fi cumpărate de oricine. Prima ofertă publică a fost realizată de o companie din domeniul vinicol.

– Totuși, ar trebui să constatăm că piața valorilor mobiliare, la fel ca și în anii precedenți, a avut o evoluție anemică...

– Este o piață slab dezvoltată și lucrul acesta are o explicație logică. Nu poți avea piață dacă nu ai jucători. Deși, cred că în următorii patru-cinci ani vom avea o tendință de creștere a numărului de companii care vor face oferte publice la Bursă. Și după ce vom avea vreo 20 de companii private listate la Bursă, eu cred că vom putea vorbi despre piața de capital moldovenească. Și după ce vom avea companii, dar sper că primele vor fi primăriile care vor emite obligațiuni municipale, vom putea vorbi de instrumente financiare.

Criza bancară ne-a arătat că 0,1 la sută din deponenți dețin mai mult de jumătate din banii din sistemul bancar. Un număr de 2,3 milioane de deponenți dețineau 270 milioane lei, 75 mii de deponenți dețineau 2 miliarde lei și 8 mii păstrau în conturi bancare 4,5 miliarde lei. La noi piața este concentrată în mâinile unui număr mic de oameni și ei neavând alte instrumente financiare, piața de capital, neavând oferte de acțiuni, obligațiuni, sunt nevoiți să-și păstreze banii în bancă.

– 2018 a fost anul în care cadrul legislativ privind piața financiară nebancaară a fost modificat în sensul alinierii acesteia la realitățile pieței și standardele europene. A fost aprobată Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebancaară pe anii 2018-2022 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia.

– Noi am avut o legislație a pieței de capital destul de permisivă și lucrul acesta ne-a dus la criză. Să nu uităm că criza bancară s-a datorat inclusiv legislației imperfecte din domeniul pieței de capital. Efectele colaterale ale acestei crize, care a devenit un rău foarte mare pentru noi, au fost: s-a dezvoltat sectorul nebancaară, s-a făcut ordine în ceea ce privește creditele neperformante, s-au făcut modificări importante în legislația privind piața financiară nebancaară. Lucrurile se schimbă și în perspectivă vor avea efecte majore asupra dezvoltării pieței financiare nebancaară.

A discutat Vlad BERCU

Camera de Comerț și Industrie Republica Moldova-China deschide noi oportunități investiționale pentru ambele țări

Comaniile chineze și-au manifestat de nenumărate ori interesul față de piața moldovenească, inclusiv prin participarea la realizarea unor proiecte investiționale în infrastructură, transporturi, energetică, agricultură, sănătate etc. În prezent, majoritatea companiilor din țările dezvoltate investesc în China și această alternativă este una viabilă și pentru Republica Moldova, în condițiile în care China este cel mai mare importator și exportator de bunuri la nivel mondial.

De la reformele economice din anii '70, China a trecut de la o economie planificată la una de piață. Aceasta a dus la o creștere economică și dezvoltare socială rapidă. PIB-ul Chinei a crescut cu aproximativ 10% în fiecare an, devenind în secolul XXI o superputere economică. Odată cu criza economică din 2008, China a jucat un rol tot mai important în dezvoltarea economiei globale. Aceasta a inițiat noi relații economice cu mai multe state și a reprezentat cel mai mare contribuitor economic din lume. În ultimii ani, China și Republica Moldova au semnat mai multe acorduri bilaterale.

La 5 decembrie 2018, la Chișinău a fost deschisă Camera bilaterală de Comerț și Industrie Republica Moldova-China. Prin această structură se dorește creșterea în economia națională a investițiilor chineze, precum și a schimburilor comerciale între ambele țări.

Conform președintelui Camerei, Boris Foca, Republica Moldova și China au relații economice stabilite anterior, însă necesitatea înființării Camerei de Comerț și Industrie a apărut ca urmare a ascensiunii schimburilor comerciale și relațiilor economice și comerciale tot mai strânse dintre cele două țări.

Deschiderea Camerei de Comerț și Industrie Moldova-China are ca obiectiv principal stabilirea unei relații de colaborare cu Guvernul, astfel ca noua structură să fie inclusă în comisiile mixte. Un alt obiectiv reprezintă

alegerea a câte un reprezentat al Camerei în Nordul și Sudul țării, cu scopul de a se stabili parteneriate de colaborare între zonele respective. Totodată, organizația a primit aviz de a fi membră a Camerei Internaționale de Comerț Silk Road, formată din 150 camere de comerț din 77 de țări.

Președintele Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova, Sergiu Harea, a afirmat că de-a lungul anilor în țara noastră au fost create mai multe Camere de Comerț bilaterale care au reprezentat un imbold serios de creștere și prin intermediul cărora au fost realizate mai multe investiții străine în Republica Moldova.

„Au fost stabilite mai multe colaborări economice cu diverse companii din străinătate. China este un partener comercial important pentru țara noastră. Anual comerțul dintre Republica Moldova și China crește cu aproximativ 20% atât la exporturi, cât și la importuri”, a afirmat Sergiu Harea.

La rândul său, Nicolae Vasilescu, președintele Camerei de Comerț și Industrie România-China, a menționat că noua structură economică este una importantă. Potrivit lui, Camera bilaterală din România va sprijini dezvoltarea noii instituții, având o experiență de peste 22 de ani de activitate. În prezent, aceasta este formată din peste 300 de companii.

„Noi vom acorda suport și expertiză Camerei de Comerț și Industrie moldo-chineze, vom lucra în echipe mixte și vom merge împreună la evenimente economice în China, astfel ca să stabilim cât mai multe colaborări economice”, a mai spus Nicolae Vasilescu.

Potrivit datelor de la Ministerul Economiei și Infrastructurii, pe teritoriul Republicii Moldova activează 85 de companii cu capital chinezesc, iar investițiile în primele șase luni ale anului curent au depășit 6,36 mil. lei. Volumul comerțului exterior al Republicii Moldova cu China a înregistrat în perioada ianuarie-august 2018, suma de circa 400 mil. USD. Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2017, volumul comerțului exterior s-a majorat cu 27%.

În prezent, în plină derulare se află negocierile pe marginea Acordului de Liber Schimb între Republica Moldova și Republica Populară Chineză. Autoritățile moldovenești susțin că semnarea Acordului de Liber Schimb cu Republica Populară Chineză va contribui la fortificarea relațiilor comercial-economice între ambele state, va facilita accesul pe piața chineză a produselor moldovenești și va atrage investiții în principalele sectoare de activitate ale Republicii Moldova.

Anterior, Ministerul Economiei și Infrastructurii anunțase că, conform unui studiu de fezabilitate comun cu partea chineză privind oportunitatea lansării și eventuala semnare a Acordului, exporturile Moldovei în China urmează să crească cu 39,85%, iar Produsul Intern Brut al Republicii Moldova va spori cu 0,42 la sută.

„China este un partener de încredere pentru țara noastră, iar semnarea Acordului de Liber Schimb între Moldova și China va deschide noi oportunități investiționale pentru ambele țări și va facilita accesul produselor moldovenești pe piața chineză. Acest Acord va sta la baza fortificării relațiilor economice și comerciale între Moldova și China, precum și la dezvoltarea noilor parteneriate în domeniul de interes comun”, afirmase ministrul Economiei și Infrastructurii, Chiril Gaburici.

Cristian IFTODII

SC „Constructia-24” SA

La data de 14.12.2018, în cadrul SC „Constructia-24” SA, mun. Chișinău, str. Bulgară, nr. 2, s-a ținut Adunarea Generală Extraordinară a acționarilor Societății, cu cvorumul de 52,76,00%.

ÎN CADRUL ADUNĂRII AU FOST ADOPTATE URMĂTOARELE HOTĂRÎRI:

1. Sa aprobat Tranzacția de proporții privind înstrăinarea de către SC „Constructia-24” SA a bunului imobil cu numărul cadastral: 6401300.084, amplasat în mun. Orhei, str. Constantin Negruzzi, nr. 91;
2. Sa împuternicit Organul Executiv al Societății (Rotaru Olga) să întreprindă acțiunile necesare, să negocieze, să încheie actele juridice precontractuale și contractuale de vânzare a bunului imobil cu numărul cadastral: 6401300.084, amplasat în mun. Orhei, str. Constantin Negruzzi, nr. 91 către Butnariuc Nicolae, IDNP: 2004002041384, la preț minim de 2.350.000 (două milioane trei sute cincizeci mii) lei.
3. Sa împuternicit Organul Executiv al Societății (Rotaru Olga) să întreprindă acțiunile necesare pentru a obține autorizațiile de demolare necesare pentru construcțiile cu numerele cadastrale, 6401104.127.01, 6401302.084.01, 6401302.084.02, 6401302.084.04, 6401302.084.05, 6401302.084.06, 6401302.084.07, 6401302.084.08, 6401302.084.09, 6401302.084.10, 6401302.084.11, 6401302.084.12, 6401302.084.13, 6401302.084.14, 6401302.084.15, 6401302.084.16, 6401302.084.17, 6401302.084.18, 6401302.084.19, 6401302.084.20, 6401302.084.24, amplasate în mun. Orhei, str. Constantin Negruzzi, nr. 91, bunuri ce nu prezintă o valoare economică și va asigura libera înstrăinare a imobilului menționat în pct. 1.1. și 1.2. din Procesul-verbal;
4. Sa obligat Organul Executiv al Societății (Rotaru Olga), ca după finalizarea procedurii de înstrăinarea bunului imobil și stingerea tuturor datorilor Societății, să prezinte o Dare de seamă Consiliului Societății privind toate acțiunile întreprinse pe marginea Hotărârii Adunării Generale aprobate.

Octavian Armașu: Depozitarul central unic trebuie să devină unul dintre cei mai activi și eficienți actori în dezvoltarea pieței financiare

Declarația a fost făcută de Guvernatorul BNM în cadrul vizitei de lucru la sediul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU), pentru a vedea ce s-a reușit până acum. Guvernatorul BNM, Octavian Armașu, a atras atenția la rolul deosebit al depozitelor centrale pentru sectorul financiar și la obiectivele puse în față DCU.

„Este important ca DCU nu doar să presteze servicii de înaltă calitate, ci să devină unul dintre cei mai activi și eficienți actori în dezvoltarea pieței financiare. Reforma trebuie să faciliteze apariția de noi instrumente financiare, să ridice interesul investitorilor față de valorile mobiliare, să stimuleze emisiunile pe piața primară și tranzacțiile pe piața secundară”, a menționat șeful băncii centrale. La rândul său, viceguvernatorul BNM, Ion Sturzu, care patronează subdiviziunea BNM implicată în realizarea proiectului DCU, a remarcat: „Reforma infrastructurii financiare nu trebuie să fie încheiată odată cu lansarea operațiunilor cu valori mobiliare corporative. Ea trebuie să continue prin îmbunătățirea serviciilor, dar și prin implementarea a noi tehnologii și soluții pentru investitori, emitenți și participanți la DCU”.

În context, directorul Depozitarului central unic, Alexandru Savva, a menționat că modelul de activitate internă și sistemul informațional al DCU asigură păstrarea în siguranță a instrumentelor financiare și un grad înalt de protecție a operațiunilor. În același timp, odată cu implementarea sistemului informațional, procesul de circulație a valorilor mobiliare va fi semnificativ îmbunătățit. Directorul DCU a subliniat că dezvoltarea unor noi produse, precum accesul online la conturile de valori mobiliare și posibilitatea efectuării tranzacțiilor cu valori mobiliare prin internet, sunt priorități strategice în activitatea DCU.

Prima etapă a reformei a fost realizată cu succes în luna iulie a anului curent, când DCU a demarat operațiunile cu valori mobiliare de stat și instrumentele BNM. La etapa inițială, Depozitarul central unic – responsabil de înregistrarea, evidența și decontarea valorilor mobiliare emise de entitățile din Republica Moldova – operează cu valorile mobiliare emise de Ministerul Finanțelor și instrumentele financiare ale Băncii Naționale a Moldovei.

Din luna mai 2019, DCU va efectua decontarea valorilor mobiliare corporative. Constituirea Depozitarului central unic este una din reformele-cheie ale pieței financiare din Republica Moldova, realizată în cadrul programului cu Fondul Monetar Internațional cu sprijinul acordat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltarea Internațională (USAID). Noul mecanism de evidență și decontare, oferit de DCU, va asigura un nivel înalt de transparență, siguranță și eficiență la efectuarea operațiunilor cu valori mobiliare. Modelul de activitate al Depozitarului central unic este bazat pe standardele și practicile internaționale în domeniul sistemelor de decontare, iar legislația națională privind DCU transpune reglementările aplicabile ale Uniunii Europene.

În anul 2018, volumul investițiilor atrase de zonele economice libere din Moldova a constituit 45 de milioane de dolari

Acest lucru a fost anunțat de ministrul Economiei și Infrastructurii, Chiril Gaburici, în cadrul unui briefing asupra rezultatelor activităților ministerului în 2018.

El a mai spus că în acest an au devenit rezidenți ai zonelor economice libere din Moldova 9 întreprinderi care au deschis 3,2 mii de locuri de muncă.

Astfel, potrivit lui Chiril Gaburici, în zona economică liberă a Moldovei au fost deschise circa 14 mii de locuri de muncă. Investiția totală atrasă în ZEL pentru toți anii de activitate este de 391,4 milioane USD. Amintim că, în anul 2017, vânzările nete de produse industriale în zonele economice libere ale Moldovei au crescut cu 49,1% față de aceeași perioadă a anului 2016 și au constituit 6 miliarde 603,8 milioane lei.

Mai multe de jumătate din vânzările de produse industriale au fost furnizate de ZEL Bălți – 51,2%, restul cotei fiind distribuită după cum urmează: ZEL Ungheni – 33,3%, ZEL Chișinău – 6,4%, ZEL Vulcănești – 4,8%, ZEL Tvardița – 2,9%, iar cel mai mic volum de vânzări al produselor industriale a fost asigurat de ZEL Otaci și Taraclia – 0,9% și, respectiv, 0,5%.

Aproximativ 74,2% din volumul total al produselor industriale produse în ZEL (6,07 miliarde lei) au fost exportate. Aceasta reprezintă 13,5% din totalul exporturilor moldovenești.

În același timp, 88,4% din vânzările nete de produse industriale au reprezentat exporturi, 9,7% au fost livrări către alți rezidenți ai zonelor, iar alte 2% au fost livrări pe teritoriul țării.

În ultimii trei ani exportul serviciilor din sectorul IT a crescut cu 68%

Acest lucru a fost anunțat de ministrul Economiei și Infrastructurii, Chiril Gaburici, în cadrul unui briefing asupra rezultatelor activităților ministerului în 2018.

Reamintim că în cadrul seminarului desfășurat la București, dedicat sectorului IT din țara noastră, Chiril Gaburici a spus că în ultimii 3 ani exportul companiilor IT din Republica Moldova a crescut de la 59 milioane euro la 99 milioane euro, iar cifra de afaceri a acestor companii a crescut de la 110 milioane la 200 milioane de euro. În cadrul briefingului din 17 decembrie, secretarul de stat al ministerului, Vitalii Tarlev, a declarat că volumul produselor IT eliberate a crescut în ultimii 3 ani de la 8 miliarde la 12 miliarde de lei.

Reprezentanții ministerului au menționat că, datorită lansării parcului IT în 2018, numărul companiilor care operează în acest domeniu, de asemenea, a crescut. În prezent, 317 companii sunt rezidenți ai parcului. Fiecare a treia companie are un capital străin. Potrivit lui Chiril Gaburici, salariul mediu în IT-Park Moldova în 2018 a fost de 23 mii lei pe lună.

În 2018, în cadrul programului PARE 1+1, 514 beneficiari au obținut granturi în sumă totală de 70 mil. lei

Acest lucru a fost anunțat de secretarul de stat al ministerului Economiei și Infrastructurii, Iulia Costin, în cadrul unui briefing asupra rezultatelor activităților ministerului în 2018.

Ea a spus că în acest an s-au eliberat și garanții financiare pentru suma de 174 milioane de lei. Potrivit oficialului, deschiderea de noi întreprinderi și extinderea celor deja operaționale datorită PARE 1+1 au condus la un flux de investiții în economia țării în valoare de 424 milioane de lei. Iulia Costin a reamintit, de asemenea, că perioada programului pentru atragerea remitențelor din străinătate PARE 1+1 pentru economia Republicii Moldova, calculată pentru perioada 2010–2018, va fi prelungită până în anul 2021.

Amintim că programul PARE 1+1 a fost lansat în noiembrie 2010. Acesta este destinat migranților și rudelor apropiate care doresc să investească în lansarea sau dezvoltarea propriei afaceri. Valoarea maximă a grantului pe beneficiar este de 250 mii lei.

InfoMarket.

**Tranzacții cu valori mobiliare ale emitenților din Republica Moldova, pe piața reglementată sau MTF
(Perioada 10-15 decembrie 2018)**

Data tranzacției, ora	codul ISIN	Denumirea emitentului	Preț (lei)	Numărul de acțiuni (unități)	Volumul total al tranzacțiilor (lei)	Tipul tranzacției	Emisia	Pondere VM tranzacționate în total emisie (%)	Valoarea nominală, lei
Piața reglementată									
11.12.18 13:01	MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	1700,00	4	6800,00	Vinzare Cumparare	1037634	0,00	200,00
12.12.18 13:01	MD14BFCM1001	SA "BANCA DE FINANTE SI COMERT"	156,00	2970	463320,00	Vinzare Cumparare	1315442	0,23	100,00
13.12.18 13:01	MD14BFCM1001	SA "BANCA DE FINANTE SI COMERT"	156,00	100	15600,00	Vinzare Cumparare	1315442	0,01	100,00
15.12.18 13:01	MD14BFCM1001	SA "BANCA DE FINANTE SI COMERT"	120,00	2100	252000,00	Vinzare Cumparare	1315442	0,16	100,00
Total				5174	737720,00				
Sistemul multilateral de tranzacționare (MTF)									
12.12.18 11:19	MD14RADA1001	SA "RADA"	7,20	8485	61092,00	Licitatie cu strigare pachet unic	918489	0,92	10,00
14.12.18 11:17	MD14GEST1002	SA"GEST-CAPITAL"	1,35	95000	128250,00	Licitatie cu strigare pachet unic	2866000	3,31	1,00
14.12.18 13:01	MD14AGFO1006	SA "AGRO-FORTUS"	3,10	265	821,50	Vinzare Cumparare	325877	0,08	10,00
14.12.18 13:03	MD14AGFO1006	SA "AGRO-FORTUS"	3,10	16800	52080,00	Vinzare Cumparare	325877	5,16	10,00
Total				120550	242243,50				

**Statistica tranzacțiilor înregistrate în afara pieței reglementate sau MTF
pentru perioada 10.12.2018-15.12.2018**

Tipul tranzacției: Vânzare-Cumpărare

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de VM tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA DSRM-3	MD14DSRM1007	8	1	790	6320,00	3,17
2	SA BĂLȚEANCA	MD14BALT1008	1	4	1099	1099,00	0,03
3	SA AGRO-FORTUS	MD14AGFO1006	10	15	5639	28195,00	1,7304
4	SA RZ-TRANSCOM	MD14RZAS1005	20	1	9786	97860,00	26,54
5	SA DAAC-VICTORIA	MD14DAVI1007	1	1	309	6180,00	0,0249
6	SA VIORICA-COSMETIC	MD14VITM1005	11	2	80567	3544948,00	1,1467
7	SA ASITO DIRECT	MD14ASDI1002	10	10	6370	19110,00	0,137
8	SA INTEH	MD14NTEH1006	10	1	33	330,00	0,005
	Total			35	104593	3704042,00	

Tipul tranzacției: Moștenire

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de VM tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA ASITO-INVEST	MD14ASNV1003	1	1	768	768,00	0,003
2	SA ICAM	MD14CIMA1009	5	2	59	295,00	0
3	SA FRANZELUȚA	MD14FRAN1004	20	1	302	6040,00	0,02
4	SA CONGAZCIC	MD14ANOC1000	10	5	425	4250,00	1,9093
5	SA DAAC HERMES GRUP	MD14MARS1000	1	2	704	704,00	0,001
6	SA NISTRU-LADA	MD14NTRLD1001	1	4	56	56,00	0,056
7	SA ASITO DIRECT	MD14ASDI1002	10	1	400	4000,00	0,008
8	SA LUSMECON	MD14LUSM1002	50	1	49	2450,00	0,0187
	Total			17	2763	18563,00	

Tipul tranzacției: Donație între persoanele care sînt soți, rude sau afini pînă la gradul II inclusiv

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Numărul de tranzacții înregistrate, un.	Numărul total de VM tranzacționate, un.	Volumul total al tranzacțiilor, lei	Pondere VM în numărul total al acestora în circulație, %
1	SA FRANZELUȚA	MD14FRAN1004	20	1	302	6040,00	0,02
2	SA MOLDOVA-AGROINDBANK	MD14AGIB1008	200	1	6	1200,00	0,0006
	Total			2	308	7240,00	

**PLANUL DE NEGOCIERI PE PIATA REGLEMENTATA
sesiunea din 19 Decembrie 2018**

Nr. d/o	Denumirea emitentului	ISIN	Numărul valorilor mobiliare în pachet, unități	Prețul pentru o unitate, lei	Valoarea totală a pachetului, lei	Pondere din volumul emisie, %	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Data depunerii cererii	Data începerii licitației	Termenul de valabilitate al cererii
1	CIA "ASITO DIRECT" SA	MD14ASDI1002	3866669	5,20	20 106 678,80	83,1267	10,00	02.10.2018	17.12.2018	21.12.2018
2	BC "MOLDINDCONBANK" SA	MD14MICB1008	3173751	239,50	760 113 364,50	63,8865	100,00	18.10.2018	03.01.2019	18.01.2019
3	CIA "ASITO DIRECT" SA	MD14ASDI1002	48192	3,89	187 466,88	1,0360	10,00	16.11.2018	11.02.2019	15.02.2019
4	SA "MOLDOVAGAZ"	MD14MOLG1004	518	55,00	28 490,00	0,0039	100,00	14.12.2018	20.12.2018	21.12.2018
5	BC"ENERGBANK"SA	MD14ENER1001	6307	90,00	567 630,00	0,3154	50,00	14.12.2018	20.12.2018	21.12.2018

Ежемесячный
бюллетень НКФР –
сентябрь 2018 г.

2

На грани выживания:
Тысячи молдаван получают
мизерную зарплату

3

Вячеслав Ионицэ о самых
важных экономических
событиях 2018 года

4

Экономика развивается в «ПОЗИТИВНОМ ТРЕНДЕ»

Молдавская экономика два года подряд развивается в «позитивном тренде», как заявил министр экономики и инфраструктуры Кирилл Габурич, представляя итоги министерства за 2018 г. Как передал корреспондент агентства «ИНФОТАГ», министр сказал, что по итогам девяти месяцев рост ВВП составил 4%.

Перечисляя реализованные проекты в текущем году, министр назвал программу «Хорошие дороги для Молдовы», в рамках которой удалось отремонтировать 1,6 тыс. километров дорог в сельской местности.

«На будущий год мы планируем расширить данную программу, что позволит отремонтировать и построить заново уже 2,6 тыс. километров дорог», – сообщил министр.

Он отметил позитивную роль и вклад в развитие молдавской экономики Свободных экономических зон (СЭЗ), резидентами которых в текущем году создано 3,2 тыс. рабочих мест, а их общее количество вплотную приблизилось к 14 тыс.

«В 2019 г. резидентами СЭЗ инвестировано примерно \$45 млн, а общий объем инвестиций в зоны достиг \$391 млн», – сказал министр.

Говоря о возросших показателях экспорта и импорта, Габурич констатировал, что в настоящее время уже 70% от общего объема молдавского экспорта приходится на страны Евросоюза, чему способствовало соглашение об углубленной и всеобъемлющей зоне свободной торговли РМ – ЕС.

«В настоящее время мы ведем переговоры с Китаем, чтобы уже в ближайшее время подписать соглашение о свободном товарообмене, который позволит повысить динамику взаимного товарообмена», – отметил министр, указав на активное сотрудничество в 2018 г. с Арабскими Эмиратами, США, Беларусью.

«Важным» и «значимым» для энергетической безопасности Молдовы министр назвал проект газопровода «Унгены – Кишинев», сдача в эксплуатацию которого предоставит Молдове альтернативу в импорте природного газа.

«У нас наконец появится альтернатива, и мы сможем вести переговоры о закупках газа по более выгодной для населения и промышленного сектора цене», – заметил министр.

«Приоритетным» для экономики в уходящем 2018 г. был и проект, связанный со строительством многофункционального комплекса «Арена Кишинева», который будет сдан в эксплуатацию 14 октября 2019 г.

«Мяч сейчас находится на половине поля частного партнера, который днем и ночью ведет строительные работы, чтобы завершить объект в срок», – отметил министр.

Курс валют на 19.12.2018 г.

Валюта	Ставка	Курс
USD	1	17.2236
EUR	1	19.6229
UAH	1	0.6216
RON	1	4.2152
RUB	1	0.2600

Внимание читателей!

Газеты Capital Market можно приобрести в следующих региональных киосках Moldpresa в:

- Бельцах: №132; 133; 156
- Комрате: №169
- Кагуле: №170
- Оргееве: №150
- Хынчештах: №161
- Сороках: №223

Кроме того, любой номер газеты или копию можно приобрести в редакции газеты Capital Market по адресу: Кишинев, ул. В. Александри, 115.

CAPITAL Market

ВНИМАНИЮ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ!

Объявления и годовые отчеты эмитентов принимаются по адресу:

ziarulcm@gmail.com
тел.: 022 22-12-87;
факс: 022 22-05-03

Внимание компаний – субъектов публичного интереса!

Оператор Официального механизма накопления информации ÎS Capital Market сообщает, что механизм накопления информации функционирует по электронному адресу: <http://emitent-msi.market.md>.

Телефоны для справок:
022 221287, 022 229445

Подпишись!

Подпишись на газету Capital Market в любом отделении «Poșta Moldovei» страны или у наших распространителей:

Moldpresa (022) 222221
Press Inform-Curier (022) 237187
Агентство "Ediții Periodice" (022) 233740

Национальная комиссия по финансовому рынку

БЮЛЛЕТЕНЬ • 9 • 2018

РЫНОК КАПИТАЛА

ПЕРВИЧНЫЙ РЫНОК

В сентябре 2018 года в Государственном реестре ценных бумаг была зарегистрирована одна эмиссия, осуществленная при учреждении акционерного общества, на сумму 0,02 млн леев, отраженная в Таблице №1.

Объем эмиссий акций в сентябре 2018 года снизился на 1,98 млн леев или на 99% по сравнению с аналогичным периодом предыдущего года (Диаграмма №1).

В январе – сентябре 2018 года осуществлено 23 эмиссии ценных бумаг на общую сумму 468,92 млн леев, что на 240,45 млн леев или примерно в 2 раза больше, чем за аналогичный период предыдущего года. Динамика объема и количества эмиссий ценных бумаг в январе – сентябре 2014 – 2018 гг. отражена в Диаграмме №2 и Диаграмме №3.

В январе – сентябре 2018 г. иностранные инвестиции посредством эмиссий ценных бумаг составили 17,29 млн леев или 3,69% от общего объема эмиссий акций.

Объем иностранных инвестиций в январе – сентябре 2018 года снизился на 30,93 млн леев или на 64,14% по сравнению с аналогичным периодом предыдущего года (Диаграмма №4).

СДЕЛКИ НА ВТОРИЧНОМ РЫНКЕ

В сентябре 2018 года на вторичном рынке было осуществлено 376 сделок с корпоративными ценными бумагами на сумму 289,55 млн леев, в сделках участвовало 7,47 млн ценных бумаг.

Динамика сделок на вторичном рынке в январе – сентябре 2018 года представлена в Диаграмме №5.

В январе – сентябре 2018 г. на вторичном рынке было осуществлено 5508 сделок на сумму 3 445,14 млн леев, что на 3 062,06 млн леев или примерно в 9 раз больше, чем в январе – сентябре предыдущего года (Таблица №2).

Доля сделок на вторичном рынке в сентябре 2018 года по объему и количеству сделок отражена в Диаграмме №6 и Диаграмме №7.

Кроме того, в сентябре 2018 года на вторичном рынке не были утверждены проспекты предложений акций.

СДЕЛКИ НА РЕГУЛИРУЕМОМ РЫНКЕ

В сентябре 2018 года на регулируемом рынке было проведено 16 сделок на сумму 15,55 млн леев, в сделках участвовало 0,15 млн ценных бумаг.

В структуре сделок за отчетный период наибольшая доля по объему приходится на сделки купли-продажи с акциями, выпущенными 6 эмитентами, что составило 14,22 млн леев или 91,45% от общего объема сделок на регулируемом рынке. Кроме того, осуществлено 2 сделки по итогам аукционов по продаже единых пакетов, составившие 1,26 млн леев или 8,10%, другие сделки составили 0,07 млн леев или 0,45% от общего объема сделок на регулируемом рынке (Диаграмма №8).

СДЕЛКИ, ОСУЩЕСТВЛЕННЫЕ В РАМКАХ МНОГОСТОРОННЕЙ ТОРГОВОЙ СИСТЕМЫ (МТС)

В сентябре 2018 года в рамках МТС было осуществлено 10 сделок купли-продажи с акциями, выпущенными 6 эмитентами, на сумму 4,91 млн леев, в сделках участвовало 0,78 млн ценных бумаг.

СДЕЛКИ, ОСУЩЕСТВЛЕННЫЕ ВНЕ РЕГУЛИРУЕМОГО РЫНКА ИЛИ ВНЕ МТС

Согласно отчетам, представленным субъектами, в сентябре 2018 года вне регулируемого рынка или вне МТС было осуществлено 350 сделок на сумму 269,09 млн леев, в сделках участвовало 6,54 млн единиц ценных бумаг.

MD 2012, мун. Кишинёв, пр-т Штефана чел Маре, 77, тел. (373 22) 859 401; www.cnpf.md

Генеральное Управление институционального развития и внешних отношений: тел. (373 22) 859 430

Диаграмма №1 Объем эмиссий ценных бумаг в сентябре 2014 – 2018 гг.

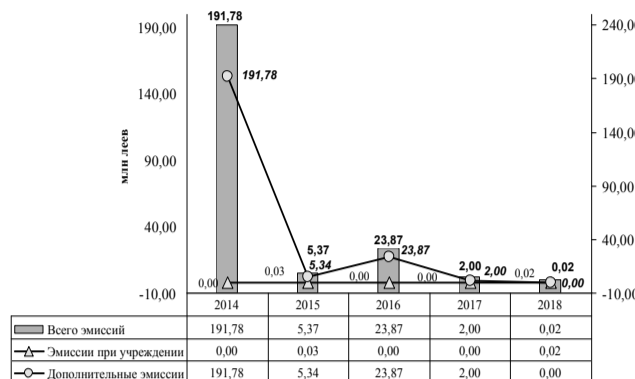

Диаграмма №2 Объем эмиссий ценных бумаг в январе – сентябре 2014 – 2018 гг.

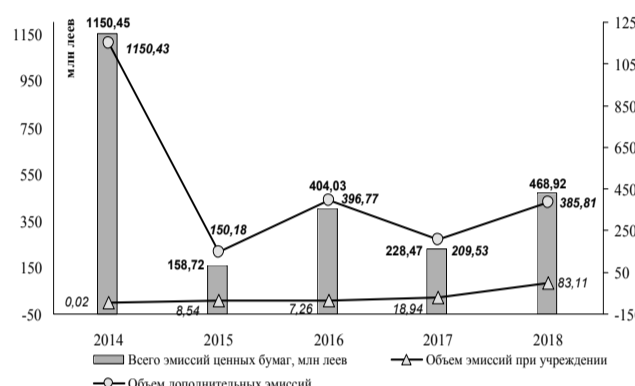

Диаграмма №3 Количество эмиссий ценных бумаг в январе – сентябре 2014 – 2018 гг.

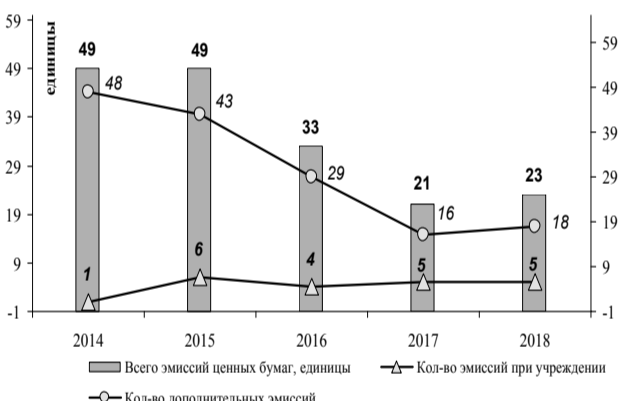

Диаграмма №4 Объем иностранных инвестиций в январе – сентябре 2014 – 2018 гг.

Таблица №1 Эмиссии ценных бумаг, зарегистрированных в Государственном реестре ценных бумаг (ГРЦБ) в сентябре 2018 года

Наименование эмитента	Код ISIN ценных бумаг	Сумма эмиссии, леев	Кол-во размещенных ценных бумаг, единиц	Номинальная стоимость ценной бумаги, леев	Стоимость размещения ценной бумаги, леев
Эмиссии, осуществленные при учреждении акционерного общества					
STYLE DESIGN COMPANY SA	MD14SDCO1002	20 000	100	200	200
Всего		20 000			

Таблица №2 Показатели объемов сделок с корпоративными ценными бумагами в январе – сентябре 2017 – 2018 гг.

январь – сентябрь	Регулируемый рынок		Многосторонняя торговая система (МТС)		Вне регулируемого рынка или МТС		Всего вторичный рынок	
	единиц	млн леев	единиц	млн леев	единиц	млн леев	единиц	млн леев
2017	265	92,60	73	2,92	18 850	287,56	19 188	383,08
2018	245	1 441,50	70	44,88	5 193	1 958,76	5 508	3 445,14

Диаграмма №5 Ежемесячная динамика сделок на вторичном рынке в январе – сентябре 2018 г.

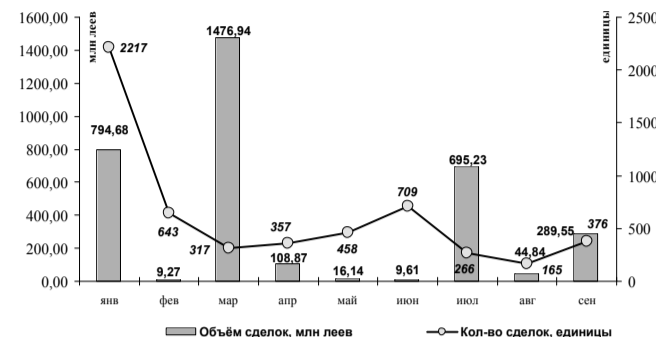

Диаграмма №6 Структура сделок на вторичном рынке, сентябрь 2018 г. (по объему сделок)

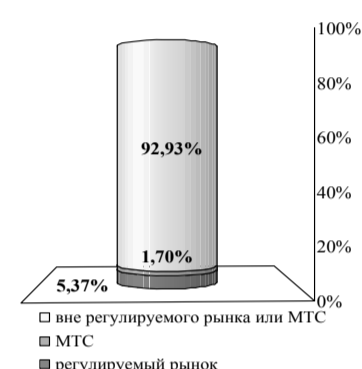

Диаграмма №7 Структура сделок на вторичном рынке, сентябрь 2018 г. (по количеству сделок)

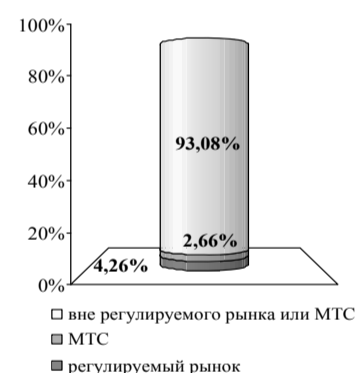
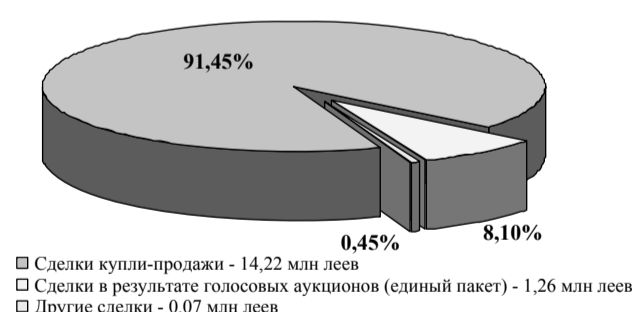

Диаграмма №8 Структура сделок на регулируемом рынке в сентябре 2018 г.

Тысячи молдаван выживают на мизерную зарплату

Республика Молдова остается самой бедной страной Европы и, несмотря на преимущества для компаний в виде дешевой рабочей силы, тысячи граждан выживают на несколько сотен евро в месяц. Такие данные были получены в ходе проведения Барометра общественного мнения.

Последние данные Национального бюро статистики показывают, что в третьем квартале среднемесячная валовая зарплата в Республике Молдова составила 6 507,3 лея, что на 12% больше, чем за аналогичный период прошлого года.

В бюджетной сфере этот показатель составил 5 624,8 лея, что на 12,7% больше третьего квартала 2017 года, в экономике – 6 845,1 лея, что на 11,6% больше, чем за аналогичный период прошлого года.

Самые высокие зарплаты в стране сохраняются в сфере информации и связи – 14 228 леев в месяц, далее следуют финансовый сектор и страхование – 11 976, на третьем месте – производство и поставка электро- и теплоэнергии, газа, воды – 11 318 леев.

Хуже всего оплачивается труд в сфере искусства, развлечений и отдыха, здесь зарплаты в четыре раза меньше, чем в сфере связи – всего 3 529 леев в месяц. Согласно официальным данным, в третьем квартале преподаватель в среднем получал 5 263 леев в месяц, врач – 6 096 леев.

Большинство населения считает, что Республика Молдова движется в неправильном направлении (72,7%). Доля таких лиц возросла примерно на 2 п. п. по сравнению с результатами опроса, проводившегося весной 2018 года.

ПОЧТИ ПОЛОВИНА НАСЕЛЕНИЯ ЗАНЯТО В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ

Что касается рынка рабочей силы, то согласно статистике, в третьем квартале безработица составила 2,2%, сократившись, по сравнению с III кварталом 2017 года (3,4%). Доля экономически активного населения в Молдове (занятые плюс безработные) составила 1407,7 тыс. человек, что на 7,6% больше, чем в III квартале 2017 года (1308,7 тыс.).

Уровень занятости населения от 15 лет и выше (соотношение занятых лиц в возрасте 15 лет и выше к общему количеству населения той же возрастной категории) составил 46,2% в третьем квартале (в 2017 году – 42,4%). Уровень занятости мужчин (48,5%) выше, чем женщин (44,1%). По месту проживания этот показатель составил 48,7% в сельской местности и 42,9% – в городах. Уровень занятости трудоспособного населения (с 16 лет до 58 лет для женщин и 62 года и 8 месяцев — для мужчин) составил 52,5%, населения в возрасте 15-64 лет – 50,4%, а в категории 15-29 лет – 32,5%.

По отраслям экономики этот показатель составил в сельском хозяйстве 556,0 тыс. человек или 40,4% от общего количества за-

нятых лиц (в 2017 году – 444,7 тыс. или 35,2%). Среди них 51% (или 20,6% от общего количества) составили лица, занятые в аграрном производстве исключительно для собственного потребления.

Вне аграрного сектора занято 821,3 тыс. человек, что на 0,2% больше, по сравнению с III кварталом 2017 года. Доля лиц, занятых в промышленности, составила 10,9% (в 2017 году – 10,7%), в строительстве 5,9% (в 2017 году – 5,4%). Число занятых в промышленности (150,2 тыс.) выросло по сравнению с аналогичным периодом прошлого года на 11,5%, а в строительстве составило 81,3 тыс., увеличившись на 19,1% по сравнению с 2017 годом. В сфере услуг было занято 589,8 тыс. или 42,8% от общего числа занятого населения (в 2017 году – 48,8%), то есть сократилось на 4,3% против III квартала 2017 года.

По форме собственности 79,0% занятого населения работает в частном секторе и 21,0% – в государственном секторе.

Адриан Лупушор из Expert Grup считает, что в любой экономике приток инвестиций в основной капитал неустойчив, если не сопровождается инвестициями в человеческий капитал. Таким образом, необходимы глубокие структурные реформы, в частности в образовательной сфере, для повышения эффективности публичных и частных инвестиций и лучшей адаптации образовательного предложения к спросу на рынке рабочей силы со стороны реального сектора.

ЭКОНОМИКА МОЛДОВЫ ХОРОШО ВЫГЛЯДИТ НА БУМАГЕ, НО НАСЕЛЕНИЕ НЕДОВОЛЬНО

Согласно результатам Барометра общественного мнения, борьба с коррупцией является приоритетом для 63,1% респондентов, а смена руководства республики – для 58,5%. Среди других приоритетов для исправления ситуации в стране респонденты назвали развитие промышленных предприятий (32,6%), борьбу с преступностью (22,7%), а также поддержку малых предприятий и сельского хозяйства (19,9%).

Больше всего граждан волнуют цены (53,8%), будущее детей (53,4%), бедность (41,2%),

безработица (34,6%) и коррупция (32,3%). 72,7% опрошенных считает, что ситуация в стране развивается в неправильном направлении, а противоположного мнения придерживается 17,4%.

Больше всего люди недовольны зарплатами (87,2%), пенсиями (86,7%), мерами властей по борьбе с коррупцией (85,3%), уровнем жизни (85%) и отсутствием рабочих мест (81,8%). Респонденты позитивно оценивают меры властей в области образования (28,9%), культуры (28,7%), медицинской помощи (22,5%) и сельского хозяйства (15,5%).

Экономической ситуацией в стране очень довольны только 0,2% респондентов, достаточно довольны – 6,6%, частично – 29%, не очень довольны – 35,5%, категорически недовольны – 25,7%. Согласно представленным данным, 30,8% не хватает денег даже на самое необходимое, 42,2% – только на самое необходимое, 18,7% могут себе позволить достойную жизнь без излишеств, 3,5% иногда могут позволить себе покупать даже дорогие вещи и лишь 2,1% в состоянии ничем себя не ограничивать.

Опрос показал, что в стране мало людей, которые обладают достаточными средствами и могут инвестировать. Только 1,1% респондентов обладает накопленным капиталом, который планируют инвестировать, а у 0,8% есть деньги, но они не знают, куда их вложить. У 1,7% граждан есть сбережения, но они боятся их вкладывать, а 9,9% берегут деньги на «черный день». У большинства граждан (70%) нет денег, которые они могли бы инвестировать. Еще у 7,1% респондентов нет денег, поскольку они уже вложили сбережения.

Только 0,5% респондентов считает, что в сравнении с прошлым годом экономическая ситуация в стране существенно улучшилась, 19,9% – что улучшилась, 44,9% – что осталась на том же уровне, 19,8% – ухудшилась, 9,6% – значительно ухудшилась. По мнению 0,5% опрошенных, через год ситуация будет значительно лучше, по мнению 16,9% – лучше, 38,5% считает, что ситуация не изменится, 17,4% – что ухудшится, 9,1% – что значительно ухудшится.

Виктор УРСУ

ТЕЛЕФОН ДОВЕРИЯ

Телефон доверия был создан в целях более эффективного сотрудничества с гражданским обществом по предупреждению нарушений и служебных злоупотреблений, уже допущенных или допускаемых сотрудниками Национальной комиссии по финансовому рынку, а также профучастниками, работающими на рынке ценных бумаг, страхования, микрокредитования и коллективных инвестиций.

Телефон доверия: (+373 22) 859-405.

E-mail: info@cnpr.md

Молдова может стать отличным транзитным пунктом для белорусских туристов, желающих посетить Одессу

В ходе пресс-конференции, посвященной итогам информационного тура по Молдове, организованного для белорусской делегации, посол Белоруссии в Молдове Сергей Чичук отметил, что открытый 30 ноября авиарейс Минск – Кишинев создал новые возможности.

«Бизнесмены ехать друг к другу на машине, особенно из-за военного положения в Украине, не станут. Поэтому открытие рейса – это главное условие для развития двустороннего бизнеса», – подчеркнул посол, обратив внимание, что стоимость билета можно сравнить со стоимостью проезда на поезде в плацкартном вагоне.

В этом контексте гендиректор Агентства по инвестициям Родика Вербенюк подчеркнула важность удержания белорусских транзитных туристов на пару дней в нашей стране. Для этого, по ее словам, молдавской стороне нужно провести «домашнюю работу» по подготовке инфраструктуры, гидов и электронных программ для туристов. В частности, будет развита идея «молдавского сельского дома», где гости смогут полностью окунуться в молдавский колорит и попробовать традиционную кухню.

InfoMarket

Молдова и Беларусь планируют проекты совместного производства продукции для ее продажи на рынках ЕС и России

В ходе пресс-конференции, посвященной итогам информационного тура по Молдове, организованного для белорусской делегации, посол Белоруссии в Молдове Сергей Чичук отметил, что наши страны развивают межгосударственные проекты: производство тракторов и троллейбусов. Также ведутся переговоры и по производству автобусов, электробусов и другой техники.

По словам посла, стороны работают над тем, чтобы модернизировать лифтовое хозяйство Кишинева, реализовывать проекты по ремонту дорог и проекты в сельском хозяйстве.

Недавно Беларусь и Молдова начали совместное производство коньяка «Белый Аист» для экспорта в Россию. В этом контексте Сергей Чичук подчеркнул, то Беларусь по-прежнему является основным потребителем молдавских вин и коньяков.

«Мы забираем 1/3 этой продукции. Еще 1/3 уходит на рынок ЕС, а остальное – в другие страны», – отметил посол.

Главная цель, которую преследуют власти Молдовы и Беларуси, как рассказал Сергей Чичук, – выход на внешние рынки.

Он привел пример: если Беларусь продает автобусы и грузовики в ЕС, то пошлина составляет 22%, а если производить эти товары в Молдове, то торговля беспрошленная, благодаря Соглашению об ассоциации и УВЗСТ. Локализацию, то есть участие Молдовы в производстве белорусских товаров, стороны постепенно наращивают. Так, по словам посла Белоруссии, например, в производстве троллейбусов на автономном ходу участие молдавской стороны составляет уже почти 40%.

В связи с этим стороны рассматривают возможности наращивания совместных производств для облегчения торговли с ЕС и Россией.

InfoMarket

CAPITAL Market

Периодическое издание НКФР

Индекс подписки: Moldpres: 67770. Poșta Moldovei: PM21700

Издатель: CAPITAL MARKET I.S.

Регистрационный №: 1003600114204, 27 октября 2003 года

Учредитель: Национальная Комиссия по финансовому рынку

Административный совет: Председатель: Нина ДОСКА,

Елена ВАСИЛАКЕ, Михай ДОРУК,

Рамона НИКУЛЧА, Александру КИРТОКА.

Главный редактор: Геннадий ТУДОРЯНУ

Тел.: /373 22/ 229-445

Заместитель главного редактора: Лилия АЛКАЗЭ

Специалист по связям с общественностью

Борис ЕРУШЕВСКИ

Прием объявлений и отчетов:

ziarulcm@gmail.com

Тел.: /373 22/ 22-12-87, 22-77-58

Факс: /373 22/ 22-05-03

Адрес: ул. Василе Аександри, 115.

(Угол бул. Штефан чел Маре)

Cod IBAN: MD69VI00022249111050MDL

BC "Victoriabank", S.A., fil.11, Chișinău,

BIC VICBMD2X883.

В номере использованы материалы информацион-

ных агентств "Moldpres" и "InfoMarket".

Статьи, помеченные знаком публикуются на правах рекламы.

Каждый материал, опубликованный на страницах

"Capital Market", отражает точку зрения его автора,

которая может не совпадать с точкой зрения редакции. Перепечатка текстов и фотографий раз-

решается только с письменного согласия издания.

Отпечатано в типографии "Edit Tipar Grup" SRL

Вячеслав Ионицэ о самых важных экономических событиях 2018 года

Интервью эксперта Института по развитию и социальным инициативам Viitorul, экономиста Вячеслава Ионицэ газете Capital Market

– Какие события были самыми значимыми в уходящем 2018 году?

– 2018 год отмечен целым рядом таких событий. Многие из них изменили динамику и принципы управления. Во-первых, это касается экспорта. После рекордного 2014 года, кризис привел к сокращению экспорта в 2015 и 2016 годах, а в 2017 и 2018 гг. начался обратный и сильный рост. В первой половине года зарегистрирована хорошая динамика. Правда, во второй половине процесс замедлился, и в этом году объем экспорта не составит 3 млрд долларов США, как прогнозировалось ранее, но приблизится к этой отметке, составив 2,8-2,9 млрд долларов.

Экспорт вырос в результате увеличения поставок на рынок ЕС, что привело к росту экспорта на 70%. Говоря о ЕС, мы имеем в виду в первую очередь Румынию, Германию и Италию, на чью долю пришлось больше всего экспорта в этом направлении.

Во-вторых, речь идет об автомобилестроительной отрасли и сельском хозяйстве. Отмечены исключительные успехи в сфере производства запчастей к машинам. Десять лет назад такой отрасли не существовало, а сейчас она стала одной из самых крупных и динамичных, здесь экспорт превысил в этом году 400 млн долларов США. В автомобильную отрасль вложено более 200 млн долларов, создано свыше 15 тыс. рабочих мест. Это история успеха.

Республика Молдова удвоила экспорт зерна, подсолнуха и кукурузы – он превысил полмиллиарда долларов. Для сравнения, экспорт вина в три раза меньше.

– Какой можно выделить третий фактор, важный для экономики в этом году?

– После трех-четырёх лет вмешательства НБМ в банковскую систему в этом году появились факторы, о которых не говорят. Впервые сократилась доля подозрительных и неудачных кредитов. Что это значит? После банковской кражи Нацбанк начал отслеживать, оценивать и определять плохие кредиты в банках. Выяснилось, что по состоянию на 2017 год сумма таких кредитов насчитывала примерно 4,2 млрд леев. Они росли на фоне падения кредитования. Создалось положение, когда старые должники остались в банках, а новые компании, желающие получить кредит, не приходят. Подозрительные и неудачные кредиты снизились за 10 месяцев 2018 года примерно на 1 млрд леев. Самыми качественными являются потребительские, ипотечные кредиты и кредиты для сельского хозяйства.

Кроме того, за последние три года кредитование экономики постоянно сокращалось – с 47 млрд леев, рекордной цифры в октябре 2014 года, оно снизилось до 32 млрд леев в феврале 2018 года. Снижение кредитования стало результатом сокращения финансирования юридических лиц, тогда как для физических лиц отмечен рост. Объяснение тут очень простое: если у юридических лиц доля неудачных кредитов достигала 40%, то у физлиц этот показатель составлял всего 3%. Сейчас банки сосредоточились на физических лицах, и это правильно – необходимо работать с хорошими плательщиками. Положение изме-

нилось после окончания кризиса, только за 6 месяцев рост кредитного портфеля в банковской системе составил 3 млрд леев, а это очень много.

– Вы говорили, что другое достижение вызвано в основном проблемой. Что это значит?

– Любая проблема – это вызов. Это верно и в данном случае. Второй год подряд улучшается налоговое управление. Что имеется в виду? Из-за отсутствия внешнего финансирования власти вынуждены сконцентрироваться на внутренних ресурсах. В 2017 году доходы выросли на 2,6 млрд леев против запланированной суммы. В 2018 году эта тенденция сохранилась. Повторю, это результат разрыва отношений с внешними партнерами.

Думаю, что кризис в отношениях с внешними партнерами вынудил наше правительство навести порядок в налоговом управлении. В этом году отмечается рост налоговых поступлений по всем направлениям – в потребление, НДС, акцизы и социальное страхование. Во-первых, повысили минимальную заработную плату по экономике, то есть экономические агенты обязаны платить зарплаты не меньше заданного уровня. Соответственно, возросли и социальные отчисления. С другой стороны, усилилась борьба с зарплатами «в конвертах». Опросы, проведенные IDIS Viitorul, указывают на довольно серьезное падение количества лиц, получающих зарплату частично «в конверте». В прошлом году 70 тыс. человек сообщили, что получали такую зарплату, в этом году – 40 тыс. Подчеркну – частично, то есть часть зарплаты не прошла учет, так как количество неофициально трудоустроенных лиц осталось на уровне 100 тыс.

– Минфин сообщил, что после 9 месяцев доходы в бюджет превысили его расходы. Надо понимать, что есть излишек?

– Нет, излишка нет. К концу года бюджет выровняется. Когда созда-

валась бюджетная конструкция на этот год, серьезно рассчитывали на внешние займы и гранты. Вначале было запланировано грантов на сумму 2,8 млрд леев. IDIS Viitorul отмечал, что получено будет 900 млн леев. Скорее всего, нам не удастся получить и 500 млн. Правительство пересмотрело оценки в сфере внешнего финансирования с 2,8 млрд до 1,8 млрд. Думаю, что не будет даже полмиллиарда.

Во-вторых, Правительство запланировало внешнее финансирование в виде займов. Наверное, 2018 год – это первый год, когда Правительство не сможет получить ни одного займа. Мой вопрос в следующем: не может или не хочет? Я склоняюсь ко второму варианту.

– Почему не хочет?

– Внутренняя конъюнктура достаточно благоприятна. Банки достаточно избытками ликвидности на сумму более 14 млрд леев. Такого показателя вы не найдете нигде в Европе. В такой ситуации, скорее интуитивно, Правительство приняло решение не брать займы на внешнем рынке. Наша рекомендация заключалась в том, что в этом году на внутреннем рынке спокойно можно занять 3,5-4 млрд леев. И во-вторых, когда берешь заем на внутреннем рынке, у тебя нет таких обязательств, как при внешнем займе.

– Какова ситуация со структурными реформами, о которых чуть ли не ежедневно говорят?

– Самой крупной стала реформа пенсионной системы. Премьер-министр, лидер партии, думающий об электоральных результатах, никогда не проведет такую реформу. Вспомним, что был повышен пенсионный возраст, что ударило по тысячам людей, изменена методика индексирования пенсий. Повысив пенсионный возраст, правительство поставило пенсионную систему перед новой экономической реальностью. Если раньше после выхода на пенсию человек жил в среднем около 13 лет, то сейчас эта цифра приближается к 20 годам. Повышение пенсионного возраста

правильно с экономической и социальной точек зрения.

Вторая реформа – политическая и более деликатная – административно-территориальная. Сейчас ситуация плохая. Численность населения ранее составляла 3 млн с лишним, в районах насчитывалось 15 тысяч чиновников правительства. Сейчас население составляет около 2 млн, а чиновников стало 25 тысяч. Численность населения сократилась из-за естественной убыли и миграции, а количество чиновников почти удвоилось. Правительству надо было провести реформу своих услуг. Оно и начало реформу. Также у нас есть около 300 примэрий, которым, если оставить все деньги, собранные в районах, не хватит средств на поддержание существования. Если исключить дотации государства, в некоторых примэриях тратится в 16 раз меньше на душу населения, чем в других. То есть молдаванин получает от примэрии услуг (дороги, вода, канализация и так далее) в 16 раз меньше, чем тот, кто, например, проживает в другом городе. Здесь разрыв даже больше, чем между Республикой Молдова и Германией. А потом мы спрашиваем, почему люди бегут? Потому что нет порядка в управлении, деньги тратятся впустую, вся система целиком неэффективна. А разница между отдельными примэриями просто огромна. Вот это серьезная проблема – региональный разрыв в Молдове.

ВВП на душу населения по покупательской способности составляет около 4 тысяч долларов, в Кишиневе – 12 тысяч долларов, а в районах – чуть более 2 тысяч долларов. И с каждым годом эта разница становится все глубже.

Если проблему с правильной административной организацией не решить, если не придумать, что делать с этими зонами, мы превратимся в страну одного-единственного города.

– Открытием 2018 года стал небанковский финансовый рынок. Как Вы объясните этот факт?

– Импульсом для развития небанковского финансового сектора в этом году стал банковский кризис. В 2013 году небанковский сектор составлял 11 процентов от общего объема финансирования. Портфель банковских кредитов составлял 35 млрд леев, а небанковских – 2,7 млрд. Кризис банковской системы вызвал рост небанковского финансового сектора, выросшего до 6,7 млрд леев, а в этом году будет 8,3 млрд леев. То есть налицо трехкратный рост финансирования, оказываемого небанковским сектором.

Сейчас доля небанковского сектора составляет 24 процента (11,6 процента в 2013 году). Каждый четвертый лей, выданный в виде кредита, предлагается небанковской компанией. Я имею в виду микрофинансовые компании, ссудо-сберегательные ассоциации и лизинговые компании.

Впервые проведено публичное размещение акций. Что это значит? Частная компания решила стать более публичной, прозрачной, а ее акции может купить кто угодно. И провела его компания винодельческой отрасли.

– Все же, надо отметить, что рынок ценных бумаг, как и раньше, развивается очень медленно...

– Этот рынок слаборазвит, и тому есть логическое объяснение. Не может быть рынка, если нет игроков. Хотя, я думаю, что в следующие четыре-пять лет появится тенденция увеличения числа компаний, проводящих публичные предложения на бирже. И когда появится около 20 частных компаний в листинге биржи, тогда можно будет говорить о молдавском рынке капитала. А после того как появятся компании, я надеюсь, это будут примэрии, эмитирующие муниципальные облигации, у нас можно будет говорить и о финансовых инструментах.

Банковский кризис показал, что 0,1% вкладчиков держат более половины денег в банковской системе. 2,3 млн депонентов держали 270 млн леев, 75 тыс. вкладчиков держали 2 млрд леев и 8 тыс. хранили на банковских счетах 4,5 млрд леев. У нас рынок сконцентрирован в руках узкого круга людей, у них нет других финансовых инструментов, нет предложений акций, облигаций, поэтому они вынуждены хранить деньги в банке.

– В 2018 году изменилось законодательство в сфере небанковского финансового рынка в плане его приближения к реалиям рынка и европейским стандартам. Утверждена Стратегия развития небанковского финансового рынка на 2018 – 2022 годы и План мер по его внедрению.

– У нас было достаточно разрешительное законодательство в сфере рынка капитала, что и привело к кризису. И не будем забывать, что банковский кризис стал возможен в том числе благодаря несовершенному законодательству в сфере рынка капитала. Сопутствующие последствия кризиса, ставшего для нас настоящим ударом, привели к развитию небанковского сектора, наведен порядок в вопросе неудачных кредитов, внесены важные изменения в законодательство в сфере небанковского финансового рынка. Положение меняется, и в перспективе ожидаются серьезные изменения в развитии небанковского финансового рынка.